

Trust indicators for different Latvian population age groups: framework of the social capital concept.

**Uzticēšanās rādītāji dažādās Latvijas iedzīvotāju vecuma grupās:
sociālā kapitāla koncepta ietvaros.**

Lekt. Mg paed., Mg.sc.sal. Sanita Šuriņa
Prof. Dr. psych. Kristīne Mārtinsone
Dr. psych. Viktorija Perepjolkina

Kāpēc uzticēšanās ir svarīga?

- ☐ Globalizācijas radīta savstarpēja atkarība
 - ☐ Mainīga, nepazīstama vide, nepazīstami cilvēki
 - ☐ Anonimitāte un bezpersoniskums
 - ☐ Kompleksas institūciju, organizāciju un tehnoloģiskās sistēmas
 - ☐ Neierobežotas izvēles iespējas
 - ☐ Šaura specializēšanās
 - ☐ Mērķtiecīga cilvēka darbība mainīt nākotni
-
- ☐ Uzticēšanās parādās brīdī, kad cilvēkam nav pilnīgas kontroles par nākotni

Kas ir uzticēšanās?

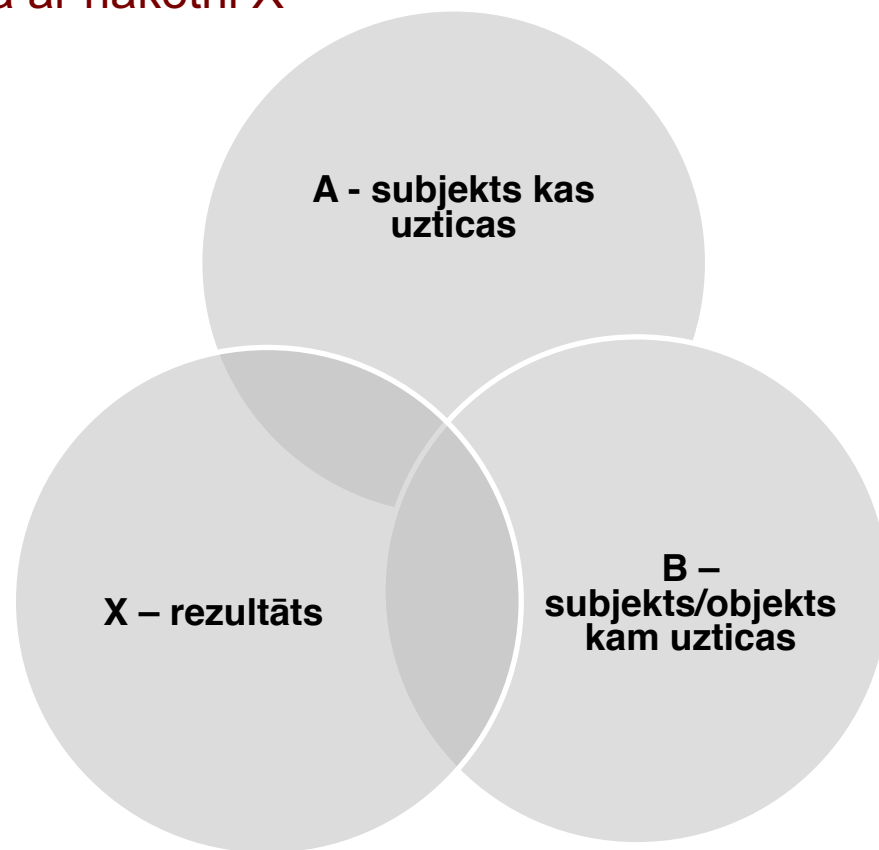
- ❑ Uzticēšanās ir «likme» par citu subjektu/objektu (cilvēku, organizāciju, institūciju, sistēmu, utt.) iespējamās rīcības rezultātu (Sztompka, 2006)
- ❑ Uzticēšanās pastāv sociālajā sistēmā, kamēr sistēmas dalībnieki rīkojas saskaņā ar sabiedrībā pieņemtām normām un ir droši attiecībā uz gaidāmo nākotni (Bjornskov, 2015)
- ❑ Uzticēšanās - uzticēšanās līmenis un drošības sajūtas novērtējums, un tas tiek saistīts ar kopienas vērtībām un normām, kurai persona ir piederīga (Fukuyama, 1995)
- ❑ Uzticēšanās ir viens no sociālā kapitāla pamata elementiem. Sociālais kapitāls: “objekts” aģentu (indivīdu, grupas, institūciju, u.c.) attiecībās, kas nodrošina produktīvāku rīcību. Pozitīvs pilsoniskās sabiedrības un ekonomiskās izaugsmes resurss (Colmen, 1990, Kopelman, Hardin, Myers, & Tost, 2016)
- ❑ Uzticēšanās ir attiecību kvalitātes rādītājs (Sztompka, 2006)

Uzticēšanās rādītāji Latvijas sabiedrībā

- ❑ Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās līmenis (varas institūcijām, politiskajām partijām, publiskajai pārvaldei) ir viens no zemākajiem starp Eiropas valstīm.
- ❑ Vismazākie uzticības rādītāji ir tiesām (32%), valdībai (31%), Saeimai (21%), sociālajiem medijiem (21%), un sarakstu noslēdz politiskās partijas, kam uzticas tikai 10% respondentu. (<https://lvportals.lv/norises/298303-pilsoniska-lidzdaliba-uz-zema-pakapiena-2018>)
- ❑ Uzticēšanās valdībai (30%), saeimai (27%), radniekiem un draugiem (94 %) (www.aprinkis.lv/index.php/sabiedriba/dzive-un-ticiba/14414-petijums-latvijas-iedzivotaji-visvairak-uzticas-brunotajiem-spekiem-bet-vismazak-saeimai-2020)

Uzticēšanas komponenti

- ❑ Konteksts
- ❑ Riska elements saistībā ar nākotni X

Pētījuma mērķis un pētījuma metode

Izpētīt Latvijas iedzīvotāju uzticēšanas rādītājus un drošības par nākotni novērtējumu, novērtēt šo rādītāju atšķirības dažādās vecuma grupās, starp dzimumiem, izglītības un ienākumu līmeņiem, nodarbinātības statusu, kā arī rādītāju atšķirības dažādos Latvijas reģionos.

Metode

- ☐ Izlase: 1014 Latvijas patstāvīgo iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem, 48.1 % vīrieši, 51.9 % sievietes, 58.9 % latvieši
- ☐ Instrumentārijs: VPP INTERFRAME-LV aptauja (Pētījumu centrs SKDS) kas sastāv no 63 jautājumiem.
- ☐ Procedūra: Pētījumu centrs SKDS, Stratificētā nejaušā izlase, laika periods no 05.10.2019. līdz 16.10.2019.

Mainīgie

Uzticēšanās

- ☐ Vai Jūs teiktu, ka vairumam cilvēku var uzticēties vai, ka vairumam cilvēku nevar uzticēties? Atbildot, lūdzu, izmantojiet skalu no 1 līdz 10, kur 1 nozīmē, ka vairumam cilvēku nevar uzticēties un 10, ka vairumam cilvēku var uzticēties.
- ☐ Sakiet, lūdzu, cik lielā mērā Jūs personīgi uzticaties katrai no iestādēm, kuras es nosaukšu. Izmantojiet skalu no 1 līdz 10, kur 1 nozīmē, ka Jūs šai iestādei neuzticaties vispār, bet 10, ka uzticaties pilnībā:
1) Latvijas Saeimai, 2) Latvijas valdībai, 3) Latvijas Tiesu sistēmai, 4) Ziņu medijiem (1-10)

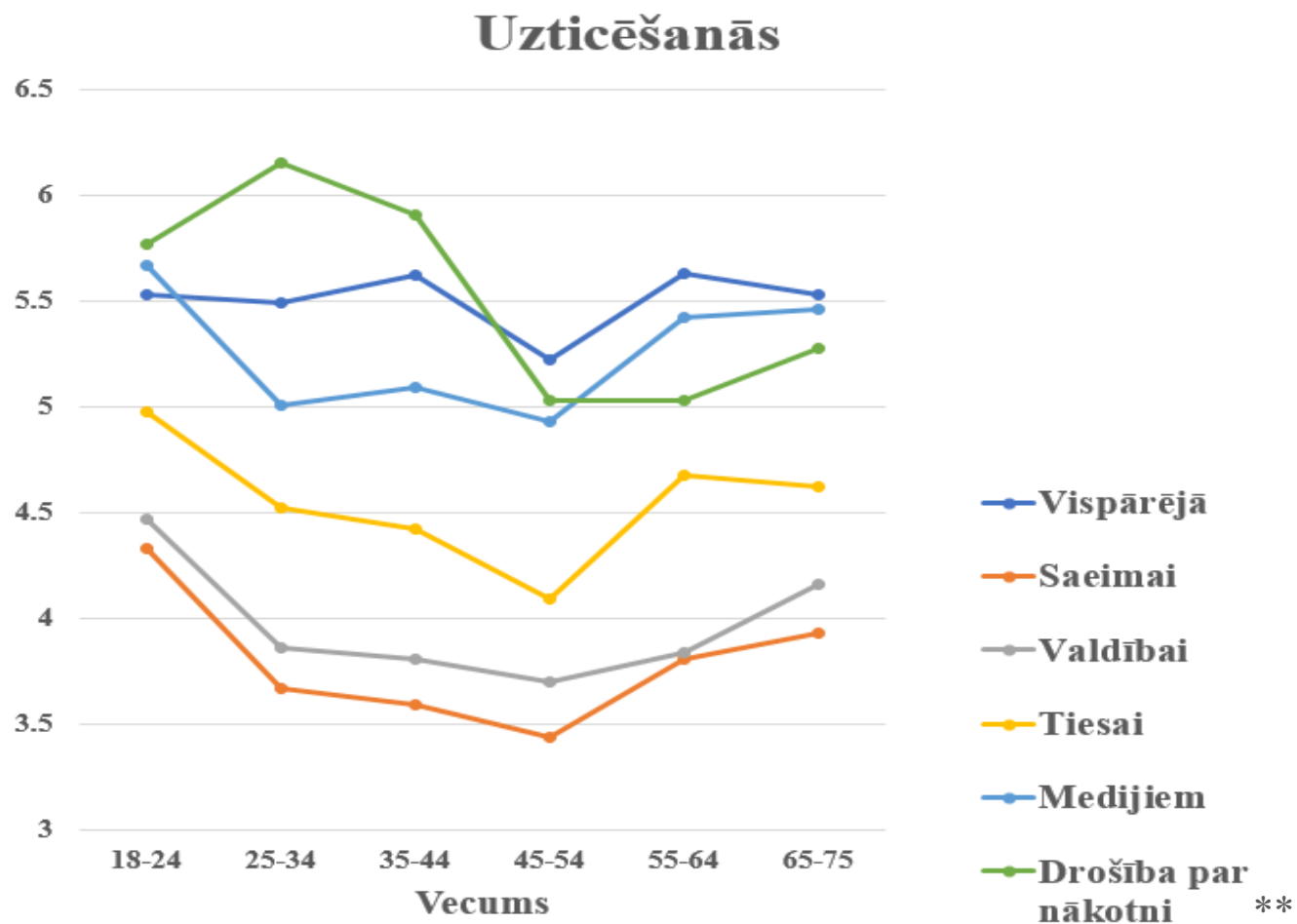
Drošība izjūta par nākotni:

- ☐ Lūdzu novērtējiet cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat apgalvojumam: Es jūtos drošs/-a par savu nākotni (1-5)

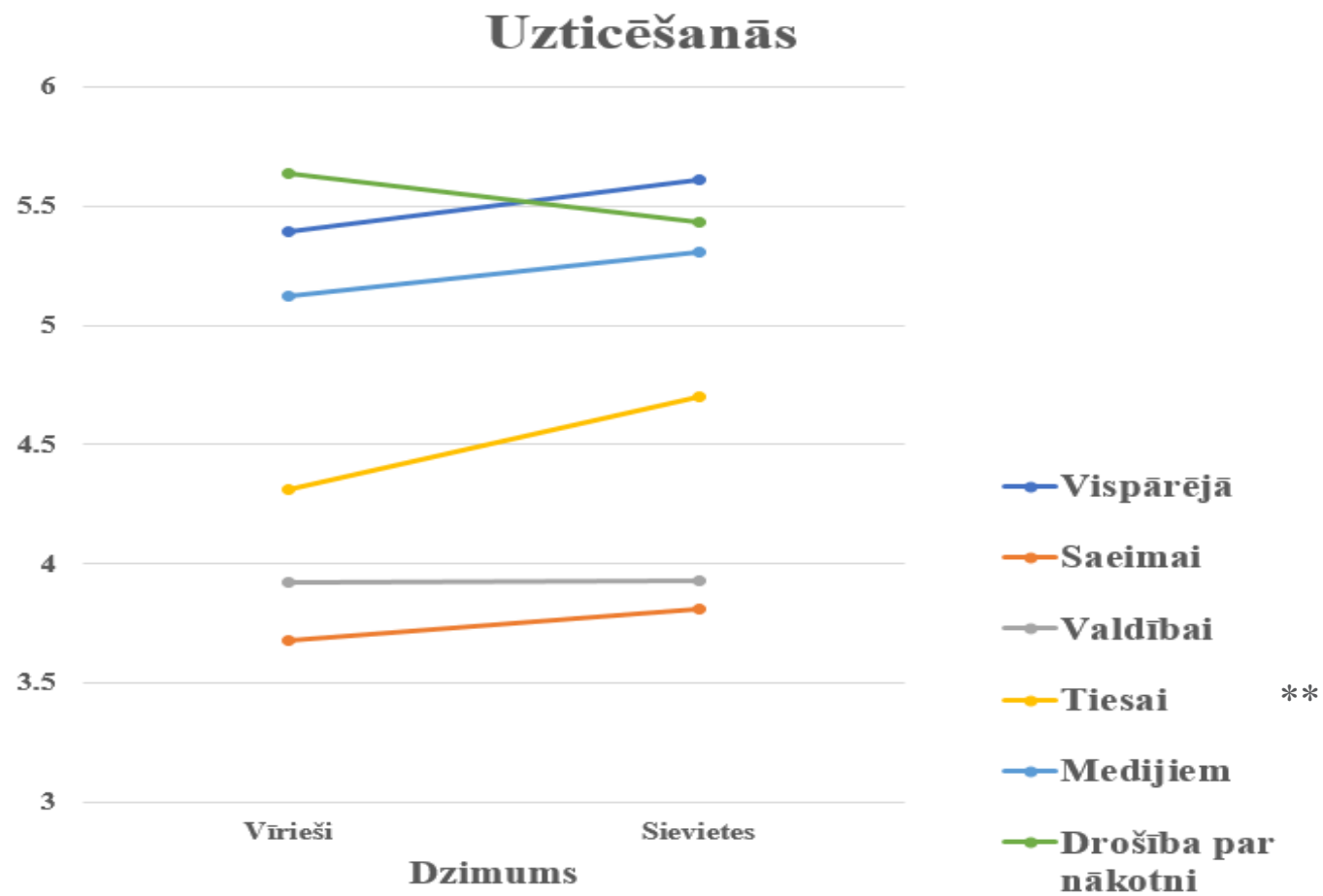
Sociāldemogrāfiskie faktori:

- ☐ Vecums: 18-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65-75 g.v.
- ☐ Dzimums: sieviete, vīrietis
- ☐ Izglītības līmenis: Pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība
- ☐ Ienākumu līmenis: ienākumi uz vienu ģimenes locekli – zemi, vidēji, augsti
- ☐ Nodarbinātības statuss: strādājošs, nestrādājošs
- ☐ Reģions: Rīga, Pierīga, Vidzeme, Kurzeme, Zemgale, Latgale

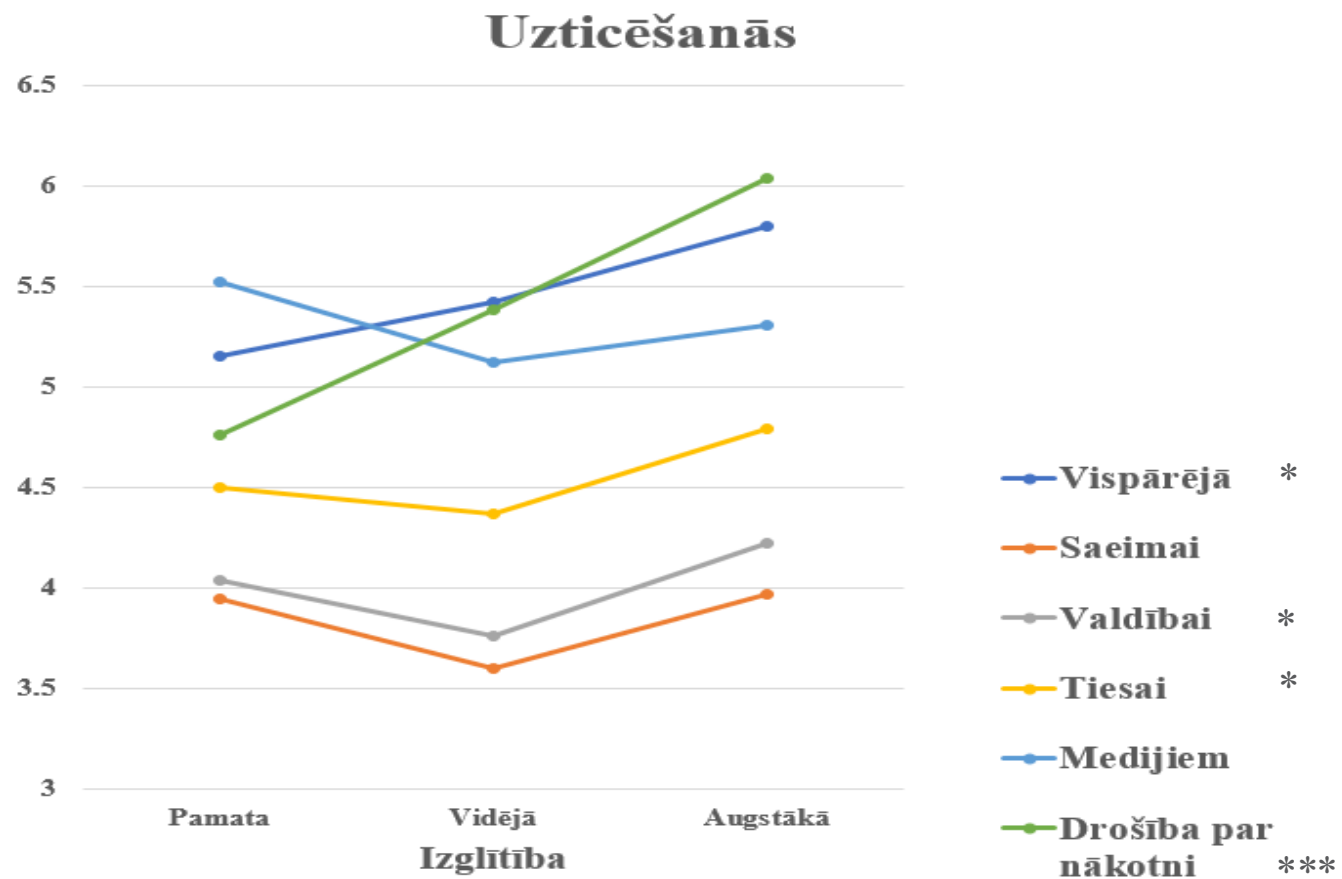
Uzticēšanās rādītāju atšķirības starp vecuma grupām

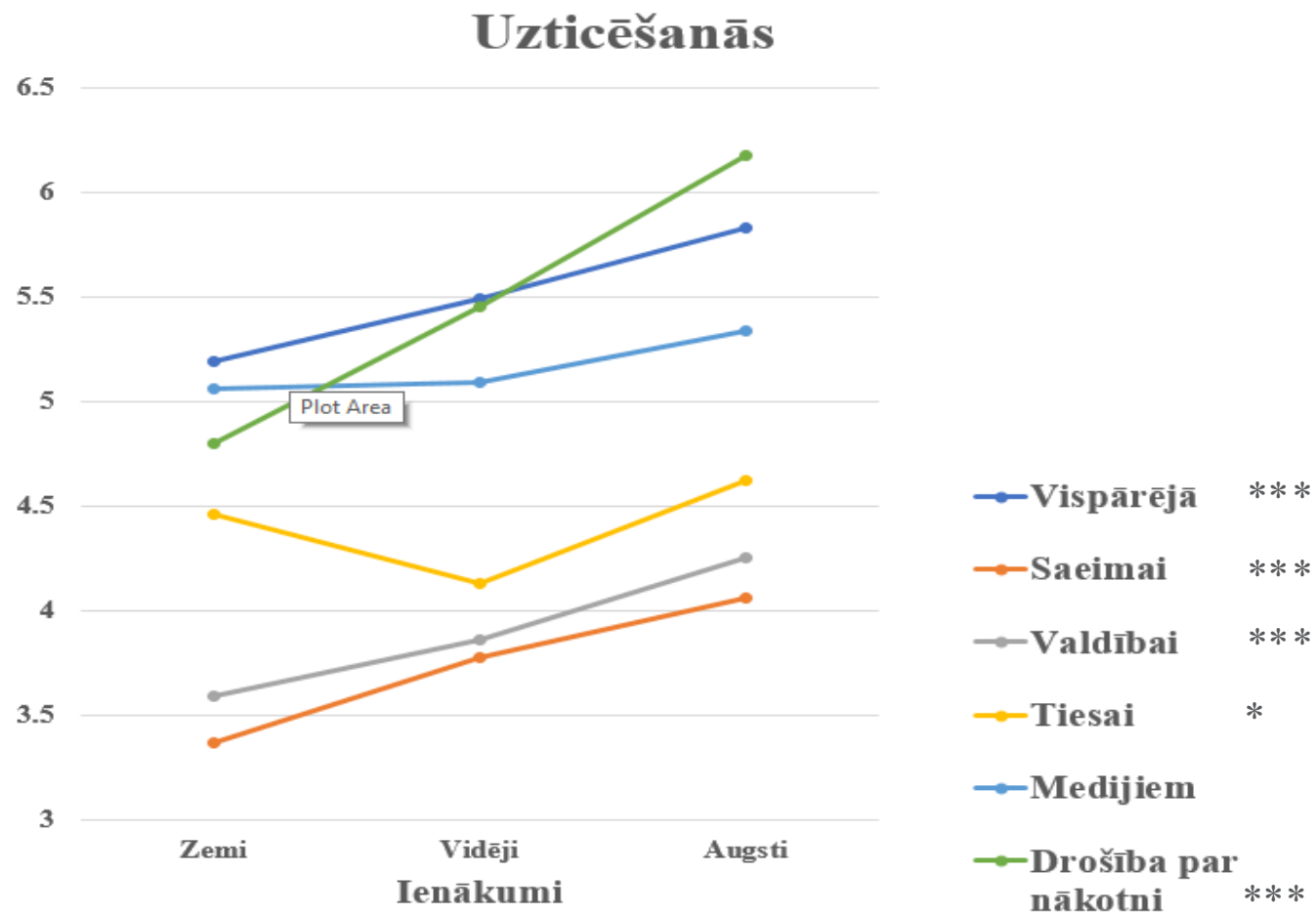
Uzticēšanas rādītāju atšķirības starp dzimumiem

Uzticēšanās rādītāju atšķirības starp izglītības līmeņiem

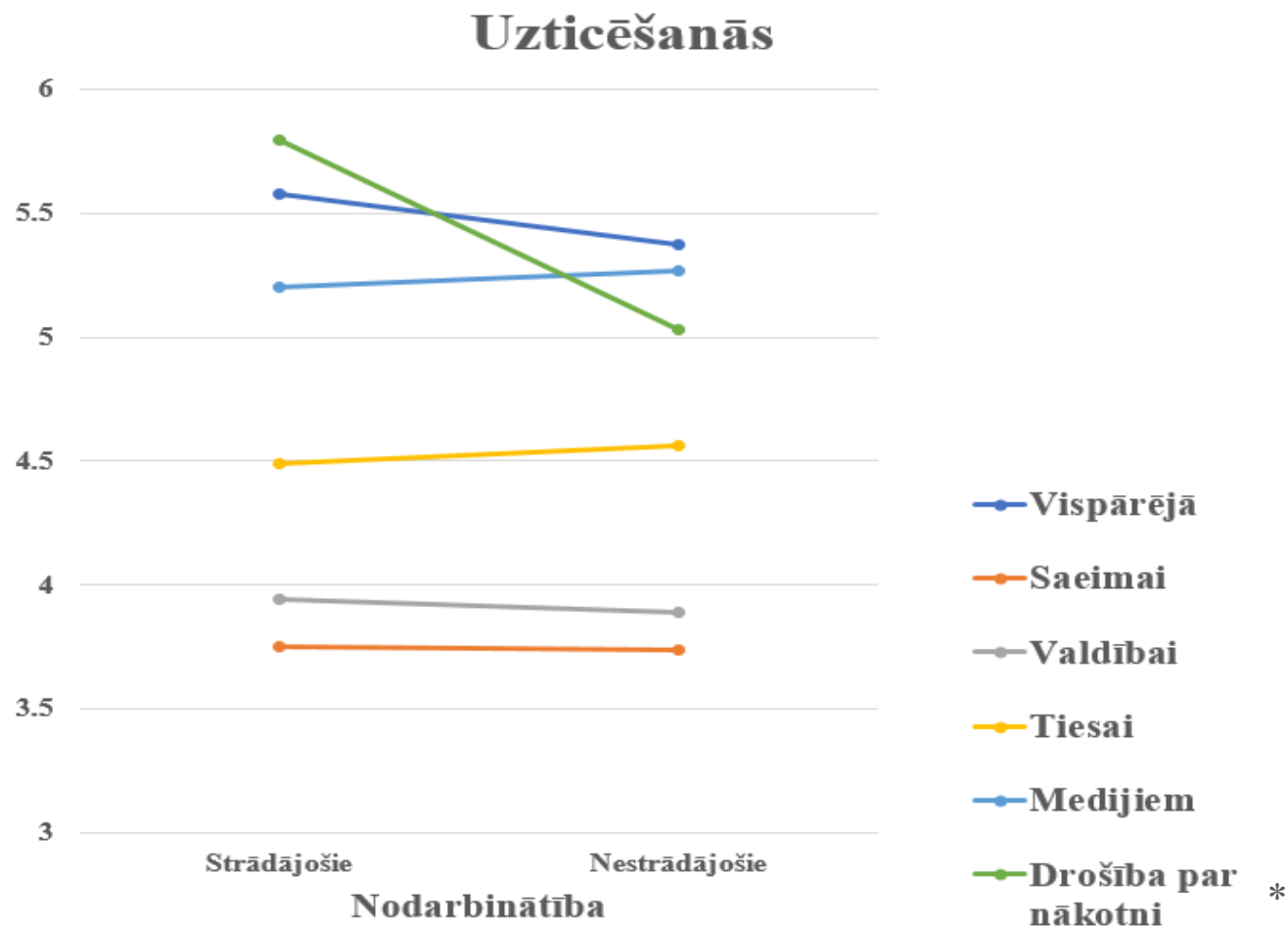

Uzticēšanas rādītāju atšķirības pēc ienākumu līmeņa

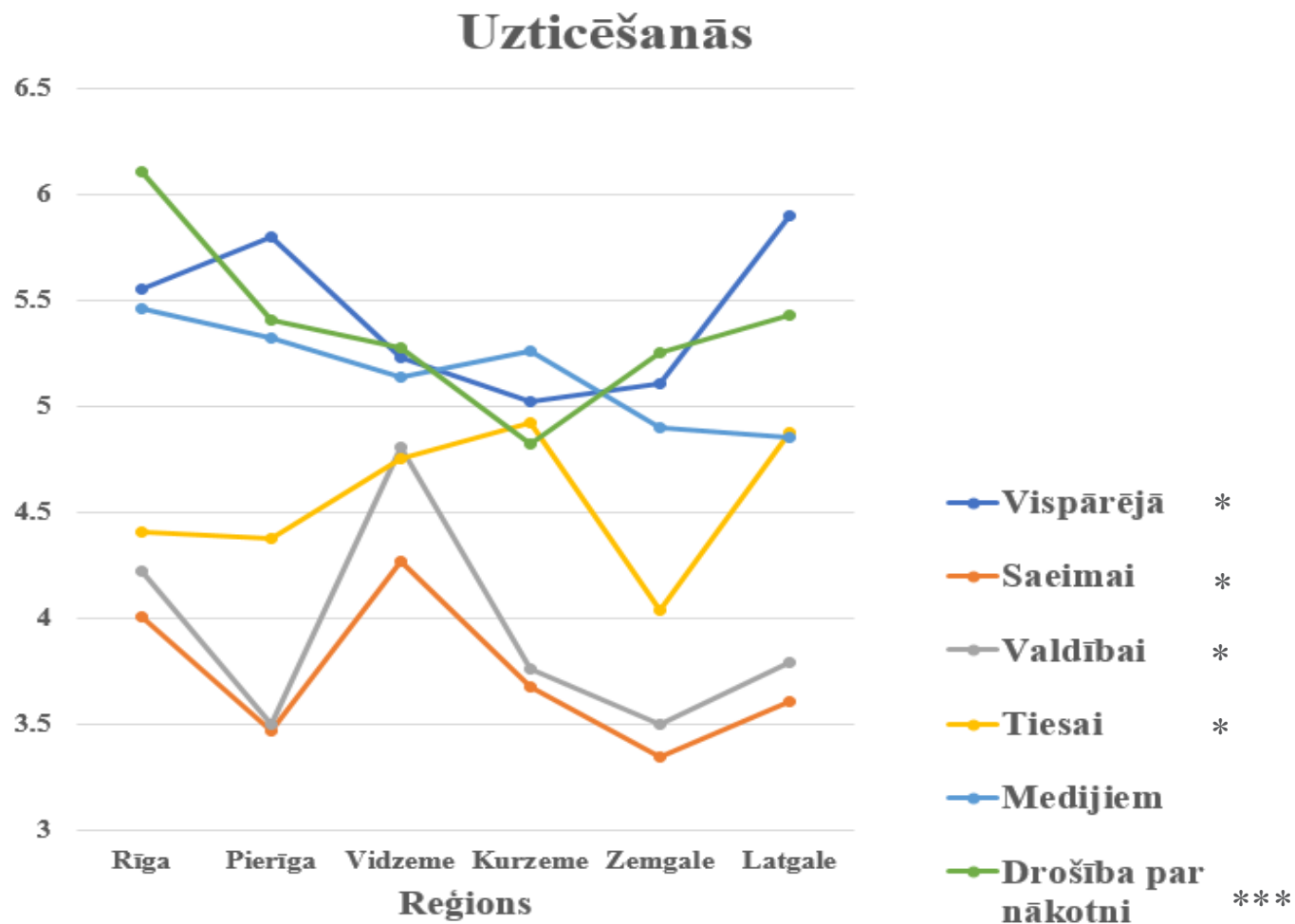

*** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

Uzticēšanās rādītāju atšķirības pēc nodarbinātības statusa

Uzticēšanās rādītāju atšķirības starp Latvijas reģioniem

Secinājumi

- ❑ Starp dažādām Latvijas iedzīvotāju vecuma grupām nav statistiski nozīmīgas atšķirības uzticēšanās rādītājos, bet ir atšķirības drošības par nākotni novērtējumā, drošāk jūtas 25-34.g.v. visnedrošāk 45-64.g.v.
- ❑ Starp dzimumiem statistiski nozīmīgas atšķirības ir tiesu sistēmai: sievietes uzticas vairāk, bet nav statistiski nozīmīgas atšķirības drošības par nākotni novērtējumā;
- ❑ Ir statistiski nozīmīgas atšķirības uzticēšanās rādītājos starp dažādiem izglītības līmeņiem: cilvēki ar augstāku izglītību vairāk uzticas citiem cilvēkiem, valdībai, tiesu sistēmai un jūtas drošāki par savu nākotni, vismazāk uzticas cilvēki ar vidējo izglītību, savukārt, visnedrošāk par nākotni jūtas cilvēki ar pamatzglītību.
- ❑ Ir statistiski nozīmīgas atšķirības uzticēšanās rādītājos starp Latvijas iedzīvotājiem ar dažādiem ienākumu līmeņiem, visvairāk uzticas cilvēki ar augstākiem ienākumiem, vismazāk ar zemiem ienākumiem, tāpat, drošāk par nākotni jūtas cilvēki ar augstākiem ienākumiem, visnedrošāk ar zemiem ienākumiem.
- ❑ Nav statistiski nozīmīgas atšķirības uzticēšanās rādītājos starp strādājošiem un nestrādājošiem Latvijas iedzīvotājiem, savukārt ir statistiski nozīmīgas atšķirības drošības par nākotni novērtējumā pēc nodarbinātības statusa, drošāk jūtas strādājošie.
- ❑ Ir statistiski nozīmīgas atšķirības uzticēšanās rādītājos starp dažādiem Latvijas reģioniem, vispārējā uzticēšanās augstāka ir Pierīgā un Latgalē, viszemākā Kurzemē, visaugstākā uzticēšanās saeimai un valdībai ir Rīgā un Vidzemē, bet viszemākā Kurzemē un Zemgalē. Zemgalē vērojama arī viszemākā uzticēšanās tiesu sistēmai. Visdrošāk par nākotni jūtas Rīgas iedzīvotāji, bet visnedrošāk - Kurzemes.

Izmantotā literatūra

1. Coleman, James S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press.
2. Fukuyama, F. (1995). Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. Free Press, Glencoe, IL. Government Performance. *British Journal of Political Science*, 28, 686-693.
3. Iegūts no: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/.../index.../82227>
4. Iegūts no: <https://lvportals.lv/norises/298303-pilsoniska-lidzdaliba-uz-zema-pakapiena-2018>
5. Iegūts no: www.aprinkis.lv/index.php/sabiedriba/dzive-un-ticiba/14414-petijums-latvijas-iedzivotaji-visvairak-uzticas-brunotajiem-spekiem-bet-vismazak-saeimai
6. Kopelman, S., Hardin, A. E., Myers, C. G., & Tost, L. P. (2016). Cooperation in Multicultural Negotiations: How the Cultures of People with Low and High Power Interact. *Journal of Applied Psychology*, 5(7), 153-160.
7. Putnam, R. D. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*, 13(4), 35-42. Retrieved from: <http://www.philia.ca/files/pdf/ProsperousCommunity.pdf>
8. Sztompka, P. (2006), Trust. Cambridge University press

Paldies par uzmanību!

